

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування
Маневицького районного суду Волинської області
10.09.2025

м. Луцьк, 2025 р.

I. ВСТУП

У рамках реалізації зобов'язань та виконання Україною функцій національного превентивного механізму (надалі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 10.09.2025 в межах компетенції здійснено відвідування Маневицького районного суду Волинської області (далі – суд, установа) робочою групою НПМ у складі:

Спас Юлія Олександрівна, представник Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у Волинській області, керівник групи НПМ;

Пирога Вікторія Сергіївна, головний спеціаліст відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у Волинській області;

Щесюк Оксана Вікторівна, регіональний координатор взаємодії з громадськістю Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Відвідування проводилось у присутності голови Маневицького районного суду Волинської області Невар Олега Валентиновича, керівника апарату суду Прус Наталії Василівни.

Загальна інформація.

Відвідування установи здійснювалось вперше.

Суд розташований за адресою: вулиця Незалежності, 13, смт. Маневичі, Волинська область, 44600.

Штатна чисельність персонал суду складається з 21 особи, серед яких 3 судді.

У ході відвідування будівлі суду представникам групи НПМ надано можливість безперешкодного доступу до усіх приміщень будівлі суду.

У будівлі суду розташовано два входи/виходи – центральний та службовий (конвойний). У двоповерховій споруді установи облаштовано наступні приміщення, а саме: два зали судових засідань (з яких – один зал судових засідань призначений для розгляду кримінальних справ); приміщення для розміщення особового складу варті; дві камери для утримання обвинувачених (підсудних), засуджених, які розміщені на першому поверсі будівлі суду. При вході до будівлі наявна вивіска із зазначенням повної назви суду. Будівля адаптована з урахуванням доступності для осіб з інвалідністю, центральний вхід обладнано кнопкою виклику персоналу, наявні інформаційні таблички з написами шрифтом Брайля для орієнтації людей із вадами зору, шлях виділено контрастними кольорами, які полегшують орієнтацію людям з обмеженими можливостями руху та вадами зору (фото 1).

Зовні будівлі установи та в приміщеннях суду встановлено 4 камери відеоспостереження, наявне попередження про відеозйомку.

Охорона установи, пропускний режим та реєстрація пропуску осіб до приміщень суду здійснюються працівниками територіального управління

Служби судової охорони у Волинській області. На посту охорони наявний стаціонарний металодетектор арочного типу (фото 2).

У холі наявні інформаційні стенди з інформацією для осіб, які прибули до суду, зокрема, номери телефонів гарячих ліній центрів надання безоплатної правничої допомоги, Уповноваженого Верховної Ради України, правами та обов'язками учасників судових процесів (фото 3).

При вході, біля посту судової охорони та канцелярії знаходиться аптечка, у якій містяться ліки необхідні для надання домедичної допомоги з актуальним строком придатності (фото 4).

У суді наявні два зали для проведення судових засідань: для розгляду цивільних справ та для розгляду кримінальних справ.

Зала для розгляду кримінальних справ знаходиться на першому поверсі та обладнана загородженням для підсудних зі спеціального захисного скла (фото 5,6).

Окрім того, зали судових засідань технічно обладнані системою відеоконференцзв'язку, що дозволяє проводити засідання в режимі відеоконференції. Вікна залів судових засідань для розгляду кримінальних справ оснащені ґратами, що забезпечує додаткову безпеку.

Для заїзду спеціального автотранспорту варті та посадки (висадки) обвинувачених, підсудних, засуджених використовується огорожена стоянка, а для посадки (висадки) обвинувачених, підсудних, засуджених використовується окремий вхід до будівлі суду (фото 7). Конвоювання до зали судового засідання №1 здійснюється загальним коридором (фото 8, 9).

Середня кількість заявок на конвоювання обвинувачених (підсудних), засуджених становить в середньому 12 на місяць.

У конвойній кімнаті розміщено питну воду для обвинувачених (підсудних), засуджених, місця для перебування осіб, які їх супроводжують та дві камери загальною площею по 2,5 м.кв. кожна (фото 10, 11, 12).

Упродовж поточного року до регіонального представництва Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у Волинській області звернення щодо неналежного поводження із обвинуваченими (підсудними), засудженими під час їх перебування у приміщеннях зазначеної установи не надходили.

Фактів заподіяння тілесних ушкоджень або насильницької смерті утриманих осіб під час їх перебування в суді не встановлено.

Під час відвідування обвинувачені (підсудні), засуджені у приміщеннях суду, у тому числі у конвойному приміщенні, не перебували.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на захист від катування та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання (стаття 5 Загальної декларації прав людини, стаття 3 Конвенції 4 про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 28 Конституції України)

1. Під час відвідування приміщень суду встановлено факт порушення вимог

п. 6.5.2. Державних будівельних норм В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 17.05.2010 № 175 (далі – ДБН В.2.2-26:2010), де визначено, що кількість камер для підсудних (засуджених) слід передбачати виходячи з розрахунку три камери на кожен зал судових засідань для розгляду кримінальних справ.

У ході відвідування встановлено, що в суді використовується 1 зал судових засідань для розгляду кримінальних справ. Відповідно до зазначених вимог, у суді має бути облаштовано 3 камери для тримання обвинувачених (підсудних), засуджених. Площа кожної камери повинна бути не менше 4 м². Натомість в суді наявні лише дві камери площею 2,5 м² кожна для тримання обвинувачених (підсудних), засуджених, що порушує вимоги роздільного тримання чоловіків та жінок, дорослих та неповнолітніх, а також ізольованого тримання осіб, котрим заборонено спілкування між собою.

Вказані вище порушення є приводом до подання чергових заяв проти України до Європейського суду з прав людини.

Так, у справі «Ярослав Білоусов проти Росії» (заява № 2653/13 і 60980/14 від 4 жовтня 2016 р.) заявник утримувався у суді в тісній кабіні разом з іншими підсудними.

За цих підстав Європейський суд з прав людини постановив, що у зв'язку з неналежними умовами утримання в суді порушено ст. 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та призначено виплати значних сум коштів в якості моральної компенсації.

Також неналежними умовами утримання (перебування) осіб у камерах є утримання без належного освітлення (фото 13).

Порушення права на життя (стаття 2 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, стаття 27 Конституції України)

2. У порушення вимог пункту 13 Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах підсудних (засуджених) за вимогою судів, затвердженої спільним наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України від 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68, у приміщенні суду не забезпечено ізольований маршрут конвоювання обвинувачених (підсудних), засуджених від камери до залу судових засідань, у зв'язку з чим, ці особи конвоюються через окремий вхід коридорами, що є доступними для сторонніх осіб. Однак, в будівлі суду відсутній ізольований маршрут конвоювання обвинувачених (підсудних), засуджених від камер до залів судових засідань для розгляду кримінальних справ, у зв'язку з чим утримувані особи конвоюються відкритими для сторонніх осіб коридорами, що призводить до порушення їх прав та прав оточуючих на безпеку.

3. Порушення вимог пункту 7.2 ДБН В.2.2-26:2010 приміщення будівлі суду не обладнано автоматичною пожежною сигналізацією.

Вищевикладене порушення становить загрозу для життя і здоров'я утримуваних осіб та адміністрації суду, а також може призвести до виникнення пожеж або задимлень в будівлі суду.

4. Під час відвідування суду групою НПМ виявлено, що укриття для захисту адміністрації суду, обвинувачених (підсудних), засуджених в особливий період відсутнє, що є порушенням Вимог щодо утримання та експлуатації захисних споруд цивільного захисту, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579.

Таким чином, утримувані особи під час перебування в будівлі суду піддаються щоденному ризику для життя та здоров'я, залишаючись незахищеними, відповідно, у камерних приміщеннях під час повітряної тривоги, обумовленої актами військової агресії проти України.

Порушення права на професійну правничу допомогу (ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ст. 59 Конституції України).

5. У порушення ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ст. 59 Конституції України, вимог пункту 6.5.2 ДБН у приміщенні суду не обладнано кімнату для роботи адвоката з підсудними (засудженими), що унеможлиблює реалізацію їх права на захист. Таке спілкування відбувається у залі судових засідань, чим не забезпечується його конфіденційність.

Комітет із запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню у 21-ій Загальній доповіді наголошує на необхідності проведення конфіденційного опитування під час зустрічі адвоката із затриманою особою. Комітет не вбачає жодної необхідності відступати від принципу конфіденційності зустрічей між адвокатом і зацікавленою особою.

У справі «Фірстов проти Росії» (скарга №67312/12) Європейський суд з прав людини констатував, що хоч підсудний і міг спілкуватися зі своїм захисником через загородження у залі суду, у тому числі під час перерв, які оголошувалися для цієї мети суддею за клопотанням заявника, не було доведено, що такі консультації носять конфіденційний характер у зв'язку з присутністю конвою у межах досяжності слуху. Таким чином, ЄСПЛ засвідчив порушення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

6. Окрім цього, у порушення вимог пункту 6.4.5 ДБН відсутнє приміщення для ознайомлення відвідувачів та обвинувачених (підсудних), засуджених з матеріалами справи. З цієї причини відвідувачі ознайомлюються з матеріалами справи у приміщенні канцелярії, а обвинувачені (підсудні), засуджені, які тримаються під вартою, не мають доступу до зазначеного вище приміщення, що унеможлиблює реалізацію їх права на захист.

Порушення права осіб на рівний доступ до правосуддя (статті 9, 13 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, статті 21 Конституції України)

7. У порушення вимог п. 11.5 ДБН Інклюзивність санітарний вузол у будівлі суду не пристосований для користування особами вказаних категорій через

відсутність поручнів та інших пристосувань необхідних для осіб, що пересуваються на кріслі колісному або милицях (фото 8).

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ.

Територіальному управлінню Державної судової адміністрації України у Волинській області:

Вжити дієвих заходів щодо запобігання та недопущення у подальшому порушень, що призводять або можуть призводити до порушень прав людини.

Маневицькому районному суду Волинської області відповідно до їх компетенції:

1. Проаналізувати виявлені порушення у діяльності установи та розробити відповідний план заходів щодо їх усунення та попередження в подальшому.
2. Забезпечити наявність належної кількості камер для тримання обвинувачених (підсудних), засуджених, виходячи з розрахунку три камери на кожен зал судових засідань для розгляду кримінальних справ.
3. Забезпечити дотримання встановлених норм площі у наявних камерних приміщеннях для тримання обвинувачених (підсудних), засуджених з розрахунку на одну утримувану особу згідно вимог чинного законодавства.
4. Вжити дієвих заходів щодо облаштування в будівлі суду кімнати для роботи адвоката з обвинуваченими (підсудними), засудженими.
5. Вжити дієвих заходів щодо забезпечення відповідної ізольованості маршруту конвоювання утримуваних осіб від камер до залів судових засідань для розгляду кримінальних справ.
6. Вжити дієвих заходів щодо облаштування у відповідності до вимог чинного законодавства укриття в будівлі суду.
7. Забезпечити обладнання приміщень будівлі суду автоматичною пожежною сигналізацією.

До звіту додаються фотозвіти на 3 аркушах в одному примірнику.

Керівник групи НПМ:

Представник Уповноваженого Верховної ради України з прав людини

Юлія СПАС

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

Фото 5

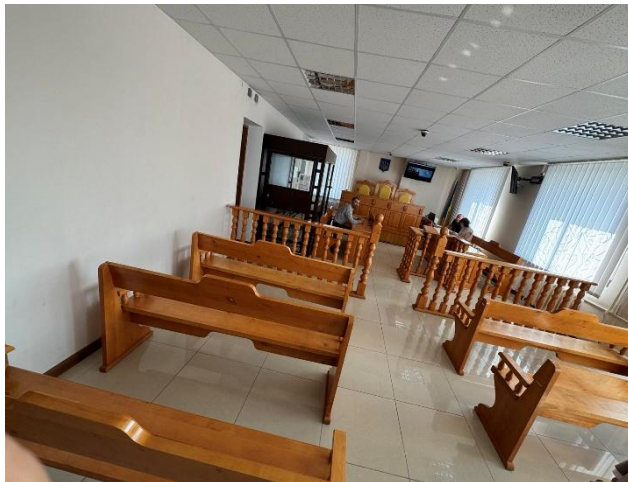

Фото 6

Фото 7

Фото 8

Фото 9

Фото 10

Фото 11

Фото 12

Фото 13

